EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2022 07 26
COM(2022) 355 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 453/2008 dėl Bendrijos ketvirtinės statistikos apie laisvas darbo vietas įgyvendinimo

1. ĮVADAS

1.1. Pagrindiniai faktai

Laisvų darbo vietų statistika (toliau – LDVS) rodo tam tikru metu laisvų darbo vietų skaičių, t. y. tą darbo jėgos paklausos dalį, kurios nepatenkina darbo jėgos pasiūla. Todėl joje pateikiama pagrindinė informacija apie galimus darbo jėgos pasiūlos ir paklausos skirtumus, įskaitant darbo rinkos neatitikimus, kurių atsiranda, kai darbo ieškančių asmenų įgūdžiai ar buvimo vieta neatitinka galimų darbdavių lūkesčių.

2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 453/2008 dėl Bendrijos ketvirtinės statistikos apie laisvas darbo vietas[1] (toliau – LDVS reglamentas) nustatyta ketvirtinės laisvų darbo vietų statistikos rengimo ir vertinimo sistema.

LDVS reglamento 10 straipsnyje nustatyta, kad Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai iki 2010 m. birželio 24 d. ir po to kas trejus metus privalo teikti to reglamento įgyvendinimo ataskaitą. Šios ataskaitos tikslas – įvertinti valstybių narių pateiktos statistikos ir Europos suvestinių rodiklių kokybę. Be to, nustatomos ir pristatomos sritys, kuriose ateityje būtų galima atlikti patobulinimus.

Ši Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai yra penktoji[2]. Ataskaita grindžiama patirtimi perduodant ketvirtinius duomenis ir dokumentais, kuriuos valstybės narės pateikė savo metinėse kokybės ataskaitose. Šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama nuo ankstesnės ataskaitos gautų LDVS duomenų kokybei. Joje nagrinėjama Komisijai atsiųsta ataskaitinių ketvirčių LDVS nuo 2019 m. pirmojo ketvirčio (2019 m. 1 ketv.) iki 2021 m. ketvirtojo ketvirčio (2021 m. 4 ketv.).

1.2. Teisinis pagrindas

Siekdama papildyti LDVS reglamentu nustatytą bendrąją sistemą, Komisija priėmė du įgyvendinimo reglamentus:

- Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1062/2008[3], kuriuo apibrėžiama nuo 2014 m. pirmojo ketvirčio taikytina sezoninio koregavimo tvarka ir metinių kokybės ataskaitų, kurias valstybės narės turi teikti Komisijai, struktūra, turinys ir perdavimo datos, ir
- Komisijos reglamentą (EB) Nr. 19/2009[4], kuriame apibrėžta sąvoka „laisva darbo vieta“, nustatyti duomenų perdavimo terminai ir nurodyti laikotarpiai, kuriuos turi

[1] OL L 145, 2008 6 4, p. 234.

[2] Žr. ankstesnę ataskaitą COM(2019) 368, 2019 08 13.

[3] 2008 m. spalio 28 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1062/2008, kuriuo įgyvendinamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 453/2008 dėl Bendrijos ketvirtinės statistikos apie laisvas darbo vietas nuostatos dėl sezoninio koregavimo tvarkos ir kokybės ataskaitų (OL L 285, 2008 10 29, p. 3).

[4] 2009 m. sausio 13 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 19/2009, kuriuo įgyvendinamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 453/2008 dėl Bendrijos ketvirtinės statistikos apie laisvas darbo vietas nuostatos dėl laisvos darbo vietos apibrėžties, duomenų rinkimo ataskaitinių datų, duomenų perdavimo reikalavimų ir ekonominio pagrįstumo tyrimų (OL L 9, 2009 1 14, p. 3).

apimti pirmieji perduoti duomenys. Šio teisės akto priede išvardytos valstybės narės, atliekančios ekonominio pagrįstumo tyrimus, ir šių tyrimų temos.

Pagal minėtus teisės aktus visos valstybės narės privalo nuo 2010 m. pirmojo ketvirčio teikti bendro laisvų darbo vietų skaičiaus ir užimtų darbo vietų skaičiaus jų šalyje laiko eilutes. Jos turėtų pateikti duomenis ne vėliau kaip per 70 dienų nuo ketvirčio pabaigos (T + 70). Be to, valstybės narės, kuriose samdomųjų darbuotojų skaičius viršija 3 proc. bendro ES rodiklio, išankstinio įverčio duomenis turi perduoti ne vėliau kaip per 45 dienas nuo ketvirčio pabaigos (T + 45).

Valstybės narės turi pateikti pagal veiklos rūšis suskirstytą visų verslo vienetų laisvų darbo vietų ir užimtų darbo vietų skaičių (pagal kiekvieną klasifikatoriaus NACE 2 redakcijos (NACE 2 red.) sekciją[5]). Tačiau LDVS reglamente nustatyta, kad tos valstybės narės, kurios patiria sunkumų teikdamos duomenis, susijusius su mažosiomis įmonėmis (apibrėžtomis kaip vienetai, kuriuose dirba mažiau kaip 10 samdomųjų darbuotojų) ir NACE 2 red. O–S sekcijose[6] nurodyta pagrindine veikla (viešasis valdymas, sveikatos priežiūros paslaugos ir švietimas), turėtų atlikti ekonominio pagrįstumo tyrimus.

Atlikusios šiuos ekonominio pagrįstumo tyrimus kai kurios valstybės narės dabar į statistikos aprėptį gali įtraukti visą ekonominę veiklą, tačiau trys iš jų (Danija, Prancūzija ir Italija) to dar nepadarė. Šių šalių duomenys nėra visiškai palyginami su likusių ES valstybių duomenimis. Prancūzijoje ir Italijoje viešųjų įstaigų veikla nepriskiriama viešojo valdymo, švietimo ir žmonių sveikatos sekcijoms (NACE 2 red., O, P ir Q sekcijos). Be to, Prancūzijoje į tyrimus įtraukiami tik 10 ar daugiau darbuotojų turintys vienetai, o Danijoje – tik verslo ekonomikos sektoriuje veikiantys vienetai (NACE 2 red., B–N sekcijos).

Nuo paskutinės ataskaitos Italija ir Malta pradėjo perduoti visų dydžių įmonių, įskaitant įmones, kuriose dirba 1–9 darbuotojai, laisvų darbo vietų duomenis. Todėl Maltos teikiami duomenys dabar aprėpia visą laisvų darbo vietų statistiką.

Likusios ataskaitos struktūra yra tokia: 2 skirsnyje apžvelgiama per pastaruosius trejus metus padaryta LDVS reglamento įgyvendinimo pažanga, 3 skirsnyje analizuojamas pagrindinis COVID-19 krizės poveikis LDVS, o 4 skirsnyje vertinama laisvų darbo vietų statistikos kokybė. Galiausiai 5 skirsnyje pateiktos išvados ir pasiūlyti būdai, kaip ateityje dar geriau patenkinti naudotojų lūkesčius.

---

5 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1893/2006, nustatantis statistinį ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių NACE 2 red. ir iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3037/90 bei tam tikrus EB reglamentus dėl konkrečių statistikos sričių (OL L 393, 2006 12 30, p. 1).

6 Šiose sekcijose nurodyta veikla: viešasis valdymas ir gynyba, privalomasis socialinis draudimas (O sekcija), švietimas (P sekcija), žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas (Q sekcija), meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla (R sekcija) ir kita aptarnavimo veikla, pavyzdžiui, narystės organizacijų veikla, kompiuterių ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų taisymas ir kita asmens aptarnavimo paslaugų veikla (S sekcija).

2. PO PASKUTINĖS ATASKAITOS PADARYTA BENDRA PAŽANGA

2019 m. priėmus paskutinę ataskaitą nebuvo padaryta jokių teisės aktų pakeitimų.

Kalbant apie statistikos rengimo procesą, LDVS rengimo grandinėje atlikta tam tikrų patobulinimų, kurie išsamiai pristatomi tolesnėse dalyse.

2.1. Duomenų rinkimo standartai

Visos valstybės narės LDVS duomenis perdavė naudodamos keitimosi statistiniais duomenimis ir metaduomenimis (SDMX)[7] duomenų struktūrą ir tarptautinius kodų sąrašus (su kuriais galima susipažinti tam skirtame registre internete)[8]. Ta pati kodavimo sistema naudota ir Eurostato LDVS duomenų bazėje, taip pat perduodant LDVS duomenis Europos Centriniam Bankui.

Nuo tada, kai buvo perduoti 2021 m. 3 ketv. (išankstiniai ir galutiniai) LDVS duomenys, valstybės narės pradėjo naudoti duomenų struktūros apibrėžties, naudojamos pagal SDMX duomenų struktūrą perduodant LDVS duomenis, 2.3 versiją, į kurią įtrauktas ir naujasis NUTS klasifikatorius[9].

Naudojant SDMX standartus duomenų perdavimui išvengiama neaiškumų ir nesusipratimų su valstybėmis narėmis ir supaprastinamas duomenų patvirtinimo procesas – taip jis tampa tinkamas automatizuoti.

2.2. Duomenų patvirtinimas

Duomenys sistemingai tvirtinami naudojant naują priemonę, kuria tikrinama, ar naudojami kodai ir duomenų struktūros atitinka sutartus SDMX duomenų perdavimo standartus. Taip supaprastinamas gamybos procesas ir sumažinama klaidų, susijusių su neteisingu kodavimu, rizika. Galiojančių SDMX standartų neatitinkantis perduotas failas automatiškai atmetamas. Visos valstybės narės elektroniniu paštu gauna pranešimą apie sėkmingą arba nesėkmingą failų perdavimą, IT patvirtinimo ataskaita joms prieinama naudojantis internetine paslauga.

Nuo paskutinės ataskaitos paskelbimo Eurostatas pritaikė statistikos rengimo procesą, kad būtų galima apdoroti visų rūšių SDMX formatus, nepriklausomai nuo to ar jie kompaktiški, ar bendri.

Be to, kiekvieną ketvirtį valstybėms perduodant duomenis Eurostatas patikrina duomenų patikimumą palygindamas tam tikro laikotarpio duomenis ir duomenis, susijusius su NACE 2 red. nurodyta ekonomine veikla. Jei užimtų arba laisvų darbo vietų skaičius skirtingais ketvirčiais iš esmės skiriasi, Eurostatas prašo valstybių narių patvirtinti duomenis arba perduoti pataisytą duomenų failą. Nustačius didelių arba staigių pasikeitimų bet kurioje konkrečioje NACE sekcijoje, sistemingai stebima, kaip atitinkamose šalyse jų laikomasi.

---

7 https://sdmx.org/ (tik anglų kalba).

8 https://webgate.ec.europa.eu/sdmxregistry/ (tik anglų kalba).

9 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1059/2003 dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo (OL L 154, 2003 6 21, p. 1).

2.3. Sezoninis koregavimas

Pagal Komisijos reglamento (EB) Nr. 1062/2008 1 straipsnį valstybės narės taip pat privalo perduoti pagal sezoną pakoreguotus duomenis. Privaloma teikti šiuos laisvų darbo vietų ir užimtų darbo vietų duomenis bent pagal atskiras arba suvestines NACE 2 red. B–E, F, G–I, J, K, L, M–N, O–Q ir R–S sekcijas. Eurostatas pateiktus pagal sezoną pakoreguotus laisvų darbo vietų ir užimtų darbo vietų duomenis naudoja skaičiuodamas kiekvienos šalies pagal sezoną pakoreguotų laisvų darbo vietų rodiklį kaip santykinį dydį.

ES ir euro zonos lygmenimis užimtų darbo vietų ir laisvų darbo vietų suvestinis rodiklis iš pradžių apskaičiuojamas valstybėse narėse, o vėliau pagal sezoną koreguojamas (tiesioginis sezoninis koregavimas).

Eurostatas skelbia pagal sezoną pakoreguotus Europos suvestinių rodiklių duomenis kartu su pagal sezoną nekoreguotais duomenimis (žr. 4.5 skirsnį).

Eurostatas patobulino nacionalinių kokybės ataskaitų sezoninio koregavimo priedą. Visų pirma šiame atnaujintame priede išsamiai aprašomi taikomi sezoninio koregavimo modeliai, nustatytos išskirtys, koregavimų dydis ir rezultatų nepastovumas.

3. COVID-19 KRIZĖS POVEIKIS

3.1. Valstybių narių apklausa

2020 m. kovo mėn. Eurostatas pradėjo šalių apklausą, kad jos praneštų apie pagrindines problemas, su kuriomis susidūrė rinkdamos duomenis nuo pandemijos pradžios. Dažniausiai apklausoje nurodyta problema buvo mažesnis įmonių atsakymų lygis dėl uždarymo ir naujų darbo susitarimų (trumpalaikis darbas, nuotolinis darbas ir t. t.), kaip patvirtinta 2020 m. 1 ir 2 ketv. metaduomenų failuose.

Nors COVID-19 krizė daugumoje valstybių narių prasidėjo 2020 m. kovo mėn. viduryje, jos poveikis 2020 m. 1 ketv. duomenyse atsispindėjo menkai, priklausomai nuo LDVS duomenų rinkimo ataskaitinės datos. Kaip ir tikėtasi, daugumoje šalių 2020 m. 2 ketv., palyginti su tuo pačiu ankstesnių metų laikotarpiu, laisvų darbo vietų rodiklis mažėjo.

3.2. Poveikis duomenų perdavimui

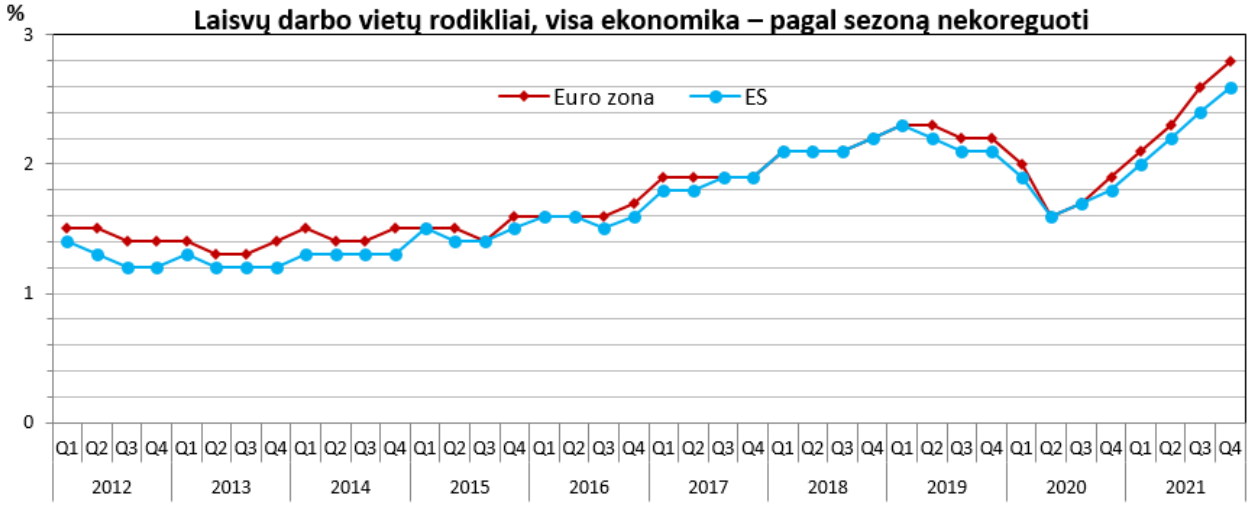
Nepaisant šių kliūčių, beveik visų valstybių narių 2020 m. 1 ir 2 ketv. LDVS ataskaitiniai duomenys buvo perduoti ir paskelbti laiku.

Tik Prancūzija negalėjo perduoti 2020 m. 1 ketv. duomenų ir atnaujino jų perdavimą 2020 m. 2 ketv. ataskaitiniu laikotarpiu. Italija sugebėjo laiku atsiųsti galutinius duomenis skelbiant 2020 m. 1 ketv. ir 2020 m. 2 ketv. naujienų pranešimus, bet ne atitinkamus ankstesnius išankstinius įverčius.

3.3. Laisvų darbo vietų statistikos pokyčiai

Kaip parodyta toliau pateiktoje diagramoje, 2020 m. 1–2 ketv. laikotarpiu laisvų darbo vietų rodiklis pirmą kartą smarkiai sumažėjo tiek euro zonoje, tiek ES. Nuo 2020 m. 3 ketv. jis palaipsniui atsigavo iki 2021 m. 4 ketv., kai ES pasiekė 2,6 proc., t. y. 0,3 procentinio punkto daugiau už 2019 m. 1 ketv. užfiksuotą aukščiausią lygį.

Kalbant apie atskiras ekonominės veiklos rūšis, didžiausias LDVS padidėjimas, palyginti su ikipandeminiu lygiu, nustatytas šiose NACE sekcijose: J („Informacija ir ryšiai“); N („Administracinė ir aptarnavimo veikla“, įskaitant laikinojo įdarbinimo įmones); I („Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla“) ir C („Gamyba“)[10].

4. DUOMENŲ KOKYBĖ

Šioje ataskaitos dalyje aptariami visi aspektai, pagal kuriuos vertinama Europos laisvų darbo vietų statistikos kokybė: reikalingumas, tikslumas, savalaikiškumas, punktualumas, suderinamumas ir palyginamumas.

4.1. Reikalingumas

Rinkti LDVS duomenis svarbu dėl ekonominės analizės, nes tai vienintelis duomenų šaltinis, kuriuo vertinama nepatenkinta darbo jėgos paklausa. Komisija (Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas ir Ekonomikos ir finansų reikalų generalinis- direktoratas) ir Europos Centrinis Bankas naudoja ketvirtinius laisvų darbo vietų statistinius duomenis trumpalaikiams verslo ciklo ir darbo rinkos pokyčiams stebėti. Laisvų darbo vietų rodiklis yra vienas iš pagrindinių Europos ekonominių rodiklių[11], kurie yra pirminis informacijos šaltinis analizuojant ir stebint trumpalaikius ciklinius ekonomikos pokyčius Europos Sąjungoje, euro zonoje ir atskirose ES šalyse. Tai laikoma geresniu rodikliu nei įverčiai, pvz., darbo jėgos trūkumo rodikliai.

[10] Daugiau žr. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/jvs_q_nace2/default/table?lang=en (tik anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis).

[11] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl euro zonos statistikos „Tobulinant euro zonos statistikos ir rodiklių metodikas“, COM(2002) 661.

LDVS taip pat naudojama nedarbo lygio pokyčiams analizuoti naudojant Beveridžo kreivę, kaip tai buvo padaryta, pavyzdžiui, Komisijos bendroje užimtumo ataskaitoje[12], 2021 m. rudens Komisijos ekonominėse prognozėse[13] ir keliose EBPO analitinėse ataskaitose.

Vis dėlto LDVS būtų dar reikalingesnė, jei būtų užpildytos esamos mažųjų įmonių aprėpties ir NACE 2 red. O–S sekcijų, įskaitant viešąsias įstaigas, spragos. Tai taip pat leistų paskelbti laisvų darbo vietų ir užimtų darbo vietų skaičių kartu su šiuo rodikliu. Kol kas to padaryti neįmanoma dėl nepakankamos ES ekonomikos aprėpties.

Kai kurios iš šalių, kurių teikiami duomenys apima visą ekonominę veiklą, pažymi, kad duomenys apie užimtų darbo vietų ir laisvų darbo vietų skaičių yra konfidencialūs. 2022 m. 3 ketv. Eurostatas susisieks su jų atstovais, kad aptartų galimą visos ekonomikos užimtų ir laisvų darbo vietų skaičiaus paskelbimą.

4.2. Tikslumas

Siekdamos tikslumo, valstybės narės skaičiuoja laisvų darbo vietų skaičiaus variacijos koeficientus (nepakoreguotus pagal sezoną) atsižvelgdamos į savo nacionalinio imties modelio charakteristikas. Variacijos koeficientu išreiškiamas standartinis nuokrypis kaip matuojamo vidurkio procentinė dalis. Juo suteikiama galimybė įvertinti numatomo laisvų darbo vietų skaičiaus kintamumą. Remiantis ataskaitinių 2020-ųjų metų kokybės ataskaitomis, bendro laisvų darbo vietų skaičiaus variacijos koeficientai daugumoje valstybių narių, išskyrus Airiją, Graikiją ir Kiprą, nesiekė 15 proc.[14]

Įverčių tikslumas labai priklauso nuo imties dydžio ir atsakymų lygio. Pagal valstybių narių kokybės ataskaitas imties dydis svyravo nuo maždaug 2 500 bendrovių Suomijoje, 2 683 Maltoje, 3 300 Kipre iki maždaug 100 000 Lenkijoje ir 155 000 Vokietijoje[15].

Atsakymų lygis svyravo nuo 13 proc. Vokietijoje[16] (per ketvirtąjį ketvirtį vykdytą tyrimą paštu) ir 43–48 proc. Graikijoje (priklausomai nuo ketvirčių) iki 97 proc. ar daugiau Lietuvoje ir 99 proc. Estijoje. 2020 m. atsakymų mediana valstybėse narėse išliko didelė – priklausomai nuo ketvirčio ji svyravo nuo 79 iki 86 proc.

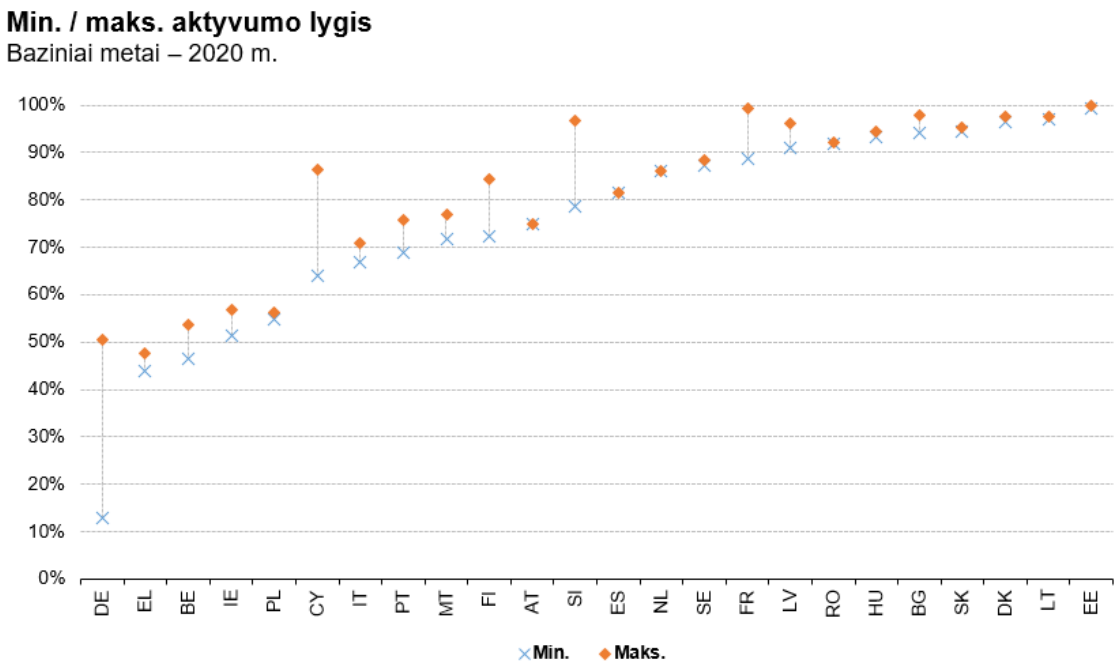
12 https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8351 (tik anglų kalba).

13 Daugiau žr. European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, European economic forecast: Autumn 2021, 2021, https://data.europa.eu/doi/10.2765/199989 (tik anglų kalba).

14 Žr. LDVS metaduomenis: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/jvs_esms.htm.

15 Šie imties dydžiai atitinka kiekvieno ketvirtojo ketvirčio imties dydžius, kai vykdomas visapusis tyrimas paštu. Kitais trimis ketvirčiais tyrimas vykdomas toliau stebint visus tyrimo paštu klausimynus užpildžiusius respondentus.

16 Apklausa dėl laisvų darbo vietų Vokietijoje nėra privaloma – tuo galima paaiškinti mažą kiekvieną ketvirtąjį metų ketvirtį vykdomo tyrimo paštu atsakymų skaičių. Kad būtų galima ištaisyti dėl duomenų nepateikimo atsiradusias paklaidas, šio tyrimo rezultatai yra perskaičiuojami (pritaikant svorinį koeficientą) remiantis administraciniais duomenimis ir taikant bendrąjį regresijos įvertį.

Čekija, Vengrija ir Liuksemburgas: netaikoma; apklausa neatlikta ir nenaudojami administraciniai duomenys.

Kalbant apie patikslinimus, laisvų darbo vietų rodiklio įverčiai skiriasi priklausomai nuo to, ar yra išankstiniai, ar galutiniai. Išankstiniai įverčiai, skelbiami per T + 50 dienų, gali būti patikslinti per T + 78 dienas, kai skelbiami galutiniai įverčiai. Nors išankstiniai duomenys neapima visų valstybių narių, šios ataskaitos ataskaitiniu laikotarpiu euro zonai ir ES skirti išankstinių įverčių suvestiniai rodikliai patikslinti ne daugiau kaip 0,1 procentinio punkto.

Kalbant apie galutinius, per T + 78 dienas skelbiamus įverčius, jų patikslinimų lygis nustatomas lyginant pirmu ir antru perdavimu gautus tam tikro ketvirčio LDVS duomenis. Per šios ataskaitos ataskaitinį laikotarpį euro zonai ir ES skirti laisvų darbo vietų rodikliai patikslinti ne daugiau kaip 0,1 procentinio punkto.

4.3. Savalaikiškumas ir punktualumas

Tiek skaičiuojant išankstinį įvertį, tiek skelbiant galutinius duomenis LDVS duomenų perdavimų savalaikiškumas iš esmės buvo patenkinamas. Valstybėms narėms reguliariai primenama, kad svarbu laikytis privalomų pagrindinių Europos ekonominių rodiklių duomenų, įskaitant statistinius duomenis apie laisvas darbo vietas, perdavimo terminų. Nors buvo nustatyta, kad Graikija retkarčiais šiek tiek vėlavo, struktūriniu požiūriu pavėluotų duomenų perdavimų, dėl kurių LDVS būtų reikėję skelbti ne laiku, nenustatyta.

4.4. Suderinamumas ir palyginamumas

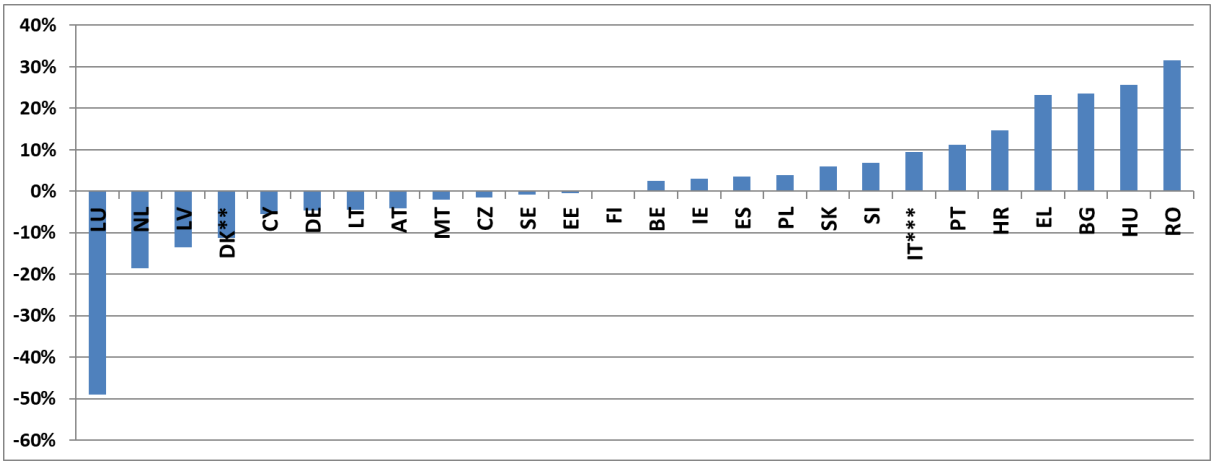
Europos lygmeniu nėra jokio kito suderinto šaltinio, kuriuo būtų galima įvertinti nepatenkintą paklausą darbo rinkoje ir kurį būtų galima naudoti lyginant šiuos duomenis su laisvų darbo vietų statistika. Daugelyje valstybių narių skaičiuojamos laisvos darbo vietos, apie kurias pranešta valstybinėms užimtumo tarnyboms, tačiau naudojant šiuos duomenis sudėtinga įvertinti LDVS nuoseklumą. Taip yra todėl, kad tokie duomenys gali būti nepakankamos aprėpties, nes ne apie visas laisvas darbo vietas galima pranešti valstybinei užimtumo tarnybai, ir (arba) gali būti įskaičiuojami kelis kartus, jei kurios nors jau užimtos darbo vietos

vis dar lieka administraciniame registre. Be to, administraciniuose šaltiniuose teikiama LDVS grindžiama nacionalinėmis apibrėžtimis, kurios skirtingose šalyse skiriasi.

Užimtų darbo vietų skaičius yra laisvų darbo vietų rodiklio vardiklis ir gali būti lyginamas su iš kitų šaltinių gauta informacija, visų pirma atlikus darbo jėgos tyrimą (toliau – DJT) nustatytu samdomųjų darbuotojų skaičiumi. Lyginant ir toliau vertinant skirtumus turi būti atsižvelgiama į su apibrėžtimis ir tyrimais susijusius šaltinių skirtumus. Visų pirma laisvų darbo vietų statistika vertinama pagal įmonių imtį, o DJT – remiantis namų ūkių imtimi.

Kaip matyti iš toliau pateiktos diagramos, DJT užfiksuoto darbuotojų skaičiaus ir užimtų darbo vietų skaičiaus LDVS visoje ekonomikoje skirtumas apskritai svyruoja nuo –20 proc. iki +20 proc., išskyrus Liuksemburgą (–49 proc.), Graikiją (23 proc.), Bulgariją (24 proc.), Vengriją (26 proc.) ir Rumuniją (32 proc.).

Darbuotojų skaičiaus (DJT) ir užimtų darbo vietų (LDVS) pagal NACE B-S sekcijas santykinis skirtumas, 2020 m. metiniai duomenys*

* Nėra informacijos apie Prancūziją; LDVS Prancūzijoje apima tik įmones, kuriose dirba daugiau kaip 10 darbuotojų ir todėl tų duomenų negalima palyginti su DJT duomenimis.

** Danija: suvestinių NACE B–N sekcijų palyginimas.

*** Italija: užimtos darbo vietos neįrašomos O sekcijoje ir tik labai ribotai – P ir Q sekcijose. Todėl lyginant su DJT duomenimis šios sekcijos praleistos.

Neigiamas Liuksemburge nustatytas skirtumas gali būti paaiškintas dideliu tarpvalstybinio darbo santykiu, dėl kurio atsiranda didelis neatitikimas tarp DJT taikomos vidaus darbo rinkos sąvokos ir LDVS taikomos nacionalinės darbo rinkos sąvokos. DJT renkami tik duomenys apie rezidentų namų ūkius, o į LDVS aprėptį patenka įmonės rezidentės, įskaitant jų darbuotojus nerezidentus (t. y. tarpvalstybinius darbuotojus).

Graikijos atveju nustatytas atotrūkis rodo abiejų šaltinių skirtumus, susijusius su metodika ir apibrėžtimis. Visų pirma, duomenys apie laisvas darbo vietas apima tik tas įmones, kuriose dirba trys darbuotojai ar daugiau. Galiausiai kai kurios įmonės gali būti neįtrauktos į imčių sąrašą, nes pradėjo veikti po to, kai buvo atnaujintas įmonių registras, todėl tam tikra dalis užimtų darbo vietų nebuvo įvertinta.

Bulgarijos kokybės ataskaitoje teigiama, kad DJT taikoma samdomo darbuotojo apibrėžtis yra platesnė nei LDVS taikoma samdomo darbuotojo apibrėžtis. Visų pirma, ji apima asmenis, dirbančius pagal komercinę sutartį (sutartis, pagal kurią atliekamas tam tikras darbas), asmenis, dirbančius pagal valdymo ir kontrolės sutartis, ir asmenis, dirbančius be jokios sutarties. Be to, į LDVS neįtraukti kariškiai.

Vengrijos laisvų darbo vietų statistika neapima įmonių, kuriose dirba mažiau nei penki darbuotojai; tuo iš dalies galima paaiškinti užregistruotą atotrūkį.

Rumunija savo kokybės ataskaitoje aiškina, kad su užimtų darbo vietų skaičiumi susiję skirtumai tarp DJT ir LDVS rodo, kad į užimtų darbo vietų statistiką, parengtą taikant LDVS rengimo metodus, neįtraukta:

- asmenys, kurių darbo sutartis tam tikram laikotarpiui laikinai sustabdyta (dėl motinystės atostogų, vaiko priežiūros atostogų, laikinojo nedarbingumo atostogų ar nemokamų atostogų, arba dėl kitų priežasčių, dėl kurių asmuo negali ateiti į darbą);
- darbo vietos, kurios, nors jas užimančių asmenų sutartys laikinai sustabdytos, gali tapti laisvos ir būti užimtos ribotą laiką ir
- darbo vietos ginkluotosiose pajėgose ar neformaliajame sektoriuje.

Kartu su pirmiau išvardytų šalių atsakingomis nacionalinėmis institucijomis Eurostatas toliau stebės skirtumus tarp DJT nustatyto samdomųjų darbuotojų skaičiaus ir LDVS nustatyto užimtų darbo vietų skaičiaus.

Taip pat svarbu įtraukti laisvas darbo vietas ir užimtas darbo vietas laikinojo įdarbinimo įmonėse ir priskirti jas NACE 2 red. N sekcijai.

Galiausiai pagrindinis su palyginamumu susijęs uždavinys – pasiekti, kad visų valstybių narių laisvų darbo vietų tyrimai apimtų visą ekonominę veiklą, t. y. kad į juos būtų įtrauktos mažosios įmonės ir NACE 2 red. O–S, įskaitant viešąsias įstaigas. Nuo paskutinės pažangos ataskaitos Italija ir Malta padarė nemažą pažangą ir jų LDVS duomenys apima įmones, kuriose dirba mažiau nei 10 darbuotojų. Tačiau, kaip minėta 1.2 skirsnyje, Danijos, Prancūzijos ir Italijos duomenys vis dar nėra visiškai palyginami su kitų valstybių narių duomenimis.

4.5. Prieinamumas ir aiškumas

Laisvų darbo vietų statistika platinama įprastais Eurostato kanalais, visų pirma per internetinę duomenų bazę ir Eurostato svetainės puslapius „Statistics Explained“[17]. Šioje svetainėje skelbiama atnaujinta informacija apie laisvų darbo vietų rodiklį (tiek Europos suvestiniai rodikliai, tiek atskirų valstybių narių rodikliai), taip pat pateikiamos pokyčių per tam tikrą

[17] Daugiau žr. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_statistics ir http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_and_unemployment_rates_-_Beveridge_curve (tik anglų kalba).

laikotarpį diagramos. Kadangi laisvų darbo vietų statistika priklauso pagrindiniams Europos ekonominiams rodikliams, kas ketvirtį skelbiamas pranešimas spaudai[18].

Skelbiamus statistinius duomenis papildantys naudotojams teikiami metaduomenys buvo atnaujinti remiantis valstybių narių metinėmis kokybės ataskaitomis. Su šia informacija galima susipažinti Eurostato svetainėje[19].

5. IŠVADOS

Per pastaruosius trejus metus Eurostatas (padedant nacionalinėms statistikos institucijoms) toliau gerino Europos statistinių duomenų apie laisvas darbo vietas perdavimą, patvirtinimą ir sklaidą. Kalbant apie sezoninius koregavimus, Eurostatas iš valstybių narių surinko išsamią metodinę informaciją ir pateikė ją naudotojams kaip metinių kokybės ataskaitų priedą.

COVID-19 krizė turėjo įtakos LDVS duomenų rinkimui, visų pirma atsakymų lygiui. Tačiau visos valstybės narės sugebėjo laiku perduoti LDVS duomenis, išskyrus Prancūziją už vieną ketvirtį. Poveikis ekonomikai buvo matomas LDVS laiko eilutėse: po didelio sumažėjimo 2020 m. 1 ir 2 ketv. laisvų darbo vietų rodikliai pagerėjo ir net viršijo iki pandemijos buvusius lygius, visų pirma NACE 2 red. J sekcijos („Informacija ir ryšiai“) atveju.

Nepaisant krizės, Europos suvestiniai rodikliai buvo skelbiami taip, kaip planuota. Apskritai užregistruota, kad tiek išankstiniuose, tiek galutiniuose įverčiuose Europos suvestiniai rodikliai tikslinti labai nedaug.

Siekiant dar labiau pagerinti LDVS palyginamumą tarp šalių, svarbu, kad visos valstybės narės visapusiškai aprėptų viešąjį sektorių (Danijos ir Italijos atveju) ir mažąsias įmones (Prancūzijos atveju). Praplėtus aprėptį, kartu su laisvų darbo vietų rodikliu taip pat būtų galima skelbti laisvų darbo vietų skaičiaus Europos suvestinius rodiklius. Eurostatas toliau spręs šį klausimą glaudžiai bendradarbiaudamas su susijusiomis šalimis, peržiūrėdamas ES teisės aktus, susijusius su įmonių statistiniais duomenimis apie darbo rinką.

Šiuo peržiūros projektu siekiama įvertinti ir modernizuoti visus ES teisės aktus įmonių darbo rinkos statistinių duomenų srityje. Laisvų darbo vietų statistikos srityje Eurostatas ketina pasiūlyti šiuos patobulinimus:

- panaikinti galimą šališkumą – apimti visą ekonominę veiklą ir įvairaus dydžio įmones, įskaitant mažąsias įmones, kuriose dirba mažiau nei 10 darbuotojų, viešąsias įstaigas ir viešąjį sektorių;
- nustatyti laisvų ir užimtų darbo vietų skaičiaus tikslumo rodiklius ir
- teisės aktuose nurodyti statistinius vienetus, naudojamus LDVS duomenims rinkti, juos taikant tik įmonėms ir vietos vienetams.

[18] Žr. euro rodiklių skelbimo kalendorių: https://ec.europa.eu/eurostat/news/euro-indicators/release-calendar (tik anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis).

[19] Žr. LDVS metaduomenis ir ES bei nacionalines kokybės ataskaitas: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/jvs_esms.htm (tik anglų kalba).

Daugiau pasiūlymų galėtų būti gauta po viešų konsultacijų, kurios buvo surengtos Komisijos interneto svetainėje „Išsakykite savo nuomonę“. Tai buvo proga visiems suinteresuotiesiems subjektams pareikšti, kiek jie patenkinti darbo rinkos statistiniais duomenimis apie įmones, įskaitant LDVS, ir pasiūlyti galimų patobulinimų.

Remdamasis gautais duomenimis ir kitais nacionaliniais dokumentais, įskaitant kokybės ataskaitas, Eurostatas toliau reguliariai stebės, kaip užtikrinama LDVS atitiktis bei duomenų kokybė, ir atidžiai vertins, kokių veiksmų imasi atsakingos nacionalinės statistikos institucijos.